

कृष्णा खोऱ्यात राज्याच्या हिश्याचे पहिल्या लवादानुसार मंजुर पाणी वापर पूर्णपणे करण्यासाठी तांत्रिक उपाय योजना सुचविणेसाठी समिती स्थापन करणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन

जलसंपदा विभाग

शासन निर्णय क्र.संकीर्ण-२०२१/(६९/२०२१)/जसंअ

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,

मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२

दिनांक :- २९ एप्रिल २०२१

प्रस्तावना :

कृष्णा नदी खोऱ्यातील क्षेत्र प्रामुख्याने तीन राज्यात (महाराष्ट्र, कर्नाटक व आंध्र प्रदेश तेलंगणा सह) विभागले असून सन १९७६ च्या पहिल्या लवादाच्या निर्णयानुसार महाराष्ट्र राज्यात ७५ टक्के विश्वासाहतेने ५८५ टीएमसी पाणी मिळाले आहे. आंध्रप्रदेश राज्याने पोलावरम प्रकल्पातून गोदावरी खोऱ्यातील पाणी कृष्णा खोऱ्यात वळवल्यामुळे महाराष्ट्र राज्यास १४ टीएमसी पाणी उपलब्ध होणार आहे. राज्याच्या हिश्याचे ५ टीएमसी पाणी लवाद निर्णयानुसार चेन्नई शहरास देण्याचे आहे. अशा प्रकारे पहिल्या लवाद निर्णयानुसार (KWDT-१) राज्यास (५८५+१४-५) असे ५९४ टीएमसी प्रत्यक्ष पाणी वापराचे नियोजन करावयाचे आहे. पहिल्या लवादातील कलम ७ नुसार घरगुती पाणी वापर व औद्योगिक पाणी वापर मोजण्याचे सूत्रेही दिले आहे. तसेच राज्याचे पाणी वापरासाठी काही बंधने घालून दिली आहेत. सदर पाणीवापर हा प्रकल्पनिहाय नसून खोऱ्यातील ७५ टक्के विश्वासाहतेने समुच्चय (Enblock) करावयाचा आहे. हा पाणी वापर करण्यासाठी दिनांक २०/१०/२००१ चे पत्रानुसार केंद्रीय जल आयोगास प्रकल्पनिहाय पाणी वापराचे नियोजन सादर करण्यात आले होते. तसेच दुसऱ्या लवादासमोर हेच नियोजन मांडण्यात आले होते. सन २०१९ मध्ये राज्य जल आराखड्यात याच आधारे प्रकल्पनिहाय जलनियोजन मंजूर करण्यात आले आहे.

खोरेनिहाय पाणी उपलब्धता समरूपण अभ्यासानुसार, नियोजनानुसार व लवाद निर्णयानुसार राज्याच्या हिश्याचा प्रत्यक्ष पाणी वापर होण्यासाठी काही प्रमाणात तूट संभवते. तसेच २००१ नंतर काही ठिकाणी शहरीकरण वेगाने झाले, त्यामुळे नियोजनापेक्षा बिगर सिंचन पाणी वापरात बदल झाले आहेत. या बाबींमुळे कृष्णा खोऱ्यात राज्याचे हिश्याचे पाणी पूर्णपणे वापरण्यासाठी तांत्रिक उपाय योजना सुचविणे यासाठी समिती स्थापन करण्याचे शासनाचे विचाराधीन होते.

शासन निर्णय :-

कृष्णा खो-यात राज्याच्या हिस्शाचे पहिल्या लवादा नुसार मंजूर पाणी वापर पूर्णपणे करण्यासाठी तांत्रिक उपाय योजना सुचविणे साठी खालीलप्रमाणे समिती स्थापन करण्यात येत आहे.

१. समितीची रचना :-

१)	श्री. श्री.ना. हुद्दार , निवृत्त सचिव (लाक्षेवि), जलसंपदा विभाग	अध्यक्ष
२)	श्री. रा.वा. पानसे , निवृत्त सचिव (प्रकल्प समन्वय), जलसंपदा विभाग	सदस्य
३)	मुख्य अभियंता (विप्र), जलसंपदा विभाग, पुणे	सदस्य
४)	मुख्य अभियंता (जसं), जलसंपदा विभाग, पुणे	सदस्य
५)	मुख्य अभियंता, जलविज्ञान व धरण सुरक्षितता, नाशिक	सदस्य
६)	अधीक्षक अभियंता, कृष्णा पाणी वाटप तंटालवाद विशेष कक्ष, पुणे	सदस्य सचिव

२. समितीची कार्यकक्षा

१. शासनाने दि. २०/१०/२००९ च्या पत्रान्वये केंद्रीय जल आयोगास सादर केलेल्या कृष्णा खो-यांतर्गत प्रकल्पनिहाय व उपखोरे निहाय अनुज्ञेय पाणी वापराच्या नियोजनाच्या तुलनेत प्रत्यक्षात होत असलेल्या व भविष्यात होऊ शकणा-या महत्तम पाणीवापराचा आढावा घेणे व त्यानुसार प्रथम कृष्णा पाणी तंटालवादाने राज्यास अनुज्ञेय ठरविलेल्या पाणीवापराच्या मर्यादेत राहून उक्त नियोजनात काही विचलन करावे लागेल किंवा कसे या बाबत आढावा घेणे. तसेच प्रथम कृष्णा पाणी तंटालवादाने राज्यास अनुज्ञेय ठरविलेल्या पाणी वापराच्या चौकटीत राहून तयार केलेल्या उक्त नियोजनाच्या तुलनेत प्रत्यक्ष पाणी वापरात तूट संभवत असल्यास लवाद निर्णयाच्या व राज्य जल परिषदेने मंजूर केलेल्या कृष्णा खो-याच्या जल आराखड्यातील तरतुदींच्या अधीन राहून उपाय योजना सुचविणे.

२. उक्त नियोजनानुसार प्रकल्पनिहाय सिंचन/ बिगर सिंचन पाणी वापर व सद्यस्थितीत होणारा व होऊ शकणारा पाणी वापर याचा अभ्यास करणे. तसेच मूळ नियोजनानुसार एकूण पाणी वापरात बदल न करता सिंचन व बिगर सिंचन पाणी वापराच्या नियोजनाचा/ वापराचा समतोल

साध्य करण्यासाठी उपाय योजना सुचविणे. तसेच एकूण पाणी वापराच्या मूळ नियोजनात बदल न करता प्रकल्पांतर्गत विविध प्रयोजनार्थ प्रस्तावित पाणी वापरात काही बदल करणे आवश्यक आहे किंवा कसे याबाबत अभिप्राय नमूद करणे.

३. कृष्णा पाणी तंटाला लवाद निर्णयासंबंधीत मा. सर्वोच्च न्यायालयात प्रलंबित /न्यायप्रविष्ट याचिका यांचे अनुषंगाने महाराष्ट्राचे हितास बाधा येणार नाही या दृष्टीने तांत्रिक उपाय योजना सुचविताना अभ्यास करावा.

३. समिती सदस्यांना मानधन :

१. समितीच्या अध्यक्ष व सेवानिवृत्त सदस्यांच्या मानधनाबाबतचा निर्णय वित्त विभागाच्या सहमतीने स्वतंत्रपणे निर्गमित करण्यात येईल.
२. शासकीय सेवेत कार्यरत असलेल्या सदस्यांना समितीच्या कामकाजात सहभागी होण्यासाठी कोणतेही मानधन अनुज्ञेय नसेल.

४. इतर बाबी:-

१. समितीच्या कामाचे अनुषंगाने दूरध्वनी, फॅक्स, झेरोक्स, टंकलेखन, टंकलेखक, सहाय्यक इ. व्यवस्था सदस्य सचिव यांनी करावयाची आहे.
२. समितीचे सेवानिवृत्त सचिव स्तरावरील अध्यक्ष व सदस्य यांच्या बैठकीस येण्याजाण्याची तसेच समितीच्या दौऱ्यासाठी वाहन व्यवस्था सदस्य सचिवांनी करावयाची आहे. मात्र स्वतः केलेल्या प्रवास खर्चाची प्रतिपूर्ती मानधना व्यतिरिक्त अनुज्ञेय राहिल. सचिव स्तरावरील सेवानिवृत्त समितीचे अध्यक्ष व सदस्य यांना सचिव पदास अनुज्ञेय असलेल्या प्रकारातून प्रवास खर्चाची व निवास खर्चाची प्रतिपूर्ती करण्यात येईल. मात्र मानधनात अन्य सर्व खर्च समाविष्ट असल्याने दैनिक भत्ता स्वतंत्रपणे अनुज्ञेय नसेल.
३. मानधन व इतर खर्चाच्या प्रतिपूर्ती साठी समिती सदस्यांनी कामाच्या दिवसांची मासिक दैनंदिनी समिती अध्यक्षाच्या प्रतिस्वाक्षरीने सदस्य सचिवांना पाठविणे आवश्यक राहिल.

४. समितीच्या बैठकीसाठी अन्य तज्ञ व्यक्तीस विशेष निमंत्रित म्हणून बोलविण्याचे अधिकार समिती अध्यक्षांना असतील. विशेष निमंत्रितांना मानधन वरील तरतुदीनुसार अनुज्ञेय राहिल.
५. समितीच्या कामकाजासाठी मुख्यालय पुणे येथे असेल.
६. सदर कामासाठी येणारा खर्च प्रकल्पांवर होणारा खर्च " ४७०१ मोठे व मध्यम पाटबंधारे यावरील भांडवली खर्च, ८० सर्वसाधारण, १९० सार्वजनिक व इतर क्षेत्रातील गुंतवणुका (०४) योजनेतर, (०४)(०१) महाराष्ट्र कृष्णा खोरे विकास महामंडळ भाग भांडवली अंशदान ४७०१ आय-१६२,३२, अंशदान" या लेखाशीर्षकडे भागविण्यात यावा.

५. समितीचा कालावधी :-

सदर आदेश निर्गमित झाल्यापासून उपरोक्त समितीचा कालावधी सहा महिने असेल. सदर समितीने उपरोक्त कार्यक्षेत्राप्रमाणे अभ्यास करून तीन महिन्यांचे आत अहवाल सादर करावा.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२१०४२९११५९५६५०२७ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात आला आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांचे आदेशानुसार व नांवाने,

(र.रा. शुक्ला)
उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत :

१. मा. मंत्री, जलसंपदा यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
२. मा. राज्यमंत्री, जलसंपदा यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
३. अ.मु.स., जलसंपदा विभाग, यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई
४. अ.मु.स., वित्त विभाग, यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई
५. सचिव (लाक्षेवि), जलसंपदा विभाग यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई
६. सचिव (प्रकल्प व समन्वय), जलसंपदा विभाग यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई
७. मु.अ.(जसं) व सस, जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई

८. श्री. श्री.ना. हुद्दार , निवृत्त सचिव (लाक्षेवि), जलसंपदा विभाग
९. श्री. रा.वा. पानसे , निवृत्त सचिव (प्रकल्प समन्वय), जलसंपदा विभाग
१०. मुख्य अभियंता (विप्र), जलसंपदा विभाग, पुणे
११. मुख्य अभियंता (जसं), जलसंपदा विभाग, पुणे
१२. मुख्य अभियंता, जलविज्ञान व धरण सुरक्षितता, नाशिक
१३. अधीक्षक अभियंता, कृष्णा पाणी वाटप तंटालवाद विशेष कक्ष, पुणे
१४. जसंअ कार्यासन संग्रहार्थ